

Μονή Κηπίνας

Η ΑΕΤΟΦΩΛΙΑ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ

ταν περνάει κάποιος από κάτω με αυτοκίνητο,
είναι αδύνατον να υποπτευθεί τι κρύβει στα
έγκατά της η κατακόρυφη κόψη των βράχων. Αν
όμως σηκώσει τα μάτια του ψηλά, πολλά μέτρα
πάνω από το κεφάλι του, θα διακρίνει ένα μνημείο της
Ορθοδοξίας θαυμαστό, φωλιασμένο εκεί από αιώνες :
τη Μονή Κηπίνας.

ΚΕΙΜΕΝΟ: ΘΕΟΦΙΛΟΣ Δ. ΜΠΑΣΓΙΟΥΡΑΚΗΣ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ: ANNA A. ΚΑΛΑΪΤΖΗ

Το μοναστηράκι δεν επιβάλλεται με τα μεγέθη και τον όγκο του, δεν εντυπωσιάζει με την πολυτέλεια της κατασκευής του. Αντίθετα, συγκινεί με την ταπεινότητά του, την έντονη ιερότητα που αποπνέει. Μα πάνω απ' όλα συγκλονίζει με τον τρόπο της κατασκευής του και με τον τόπο που είναι χτισμένο.

Όπως μας περιγράφει ο δάσκαλος και ερευνητής **Δευκαλίων Μαντζίλας**, η πλαγιά κάτω από τον Αϊ-Γιώργη του Συρράκου είναι σχεδόν κάθετη, έχει βάθος πολλών εκατοντάδων μέτρων και μεγάλο μήκος. Το μοναστήρι της Κηπίνας είναι χτισμένο σχεδόν στο τέλος της πλαγιάς, προς τη μεριά της Ανατολής, μέσα σε σπηλιά μαχαιροκομμένου βράχου και σε ύψος αρκετών δεκάδων μέτρων απ' το έδαφος. Πολλά μοναστήρια και εξωκλήσια έχουν χτιστεί πάνω σε βράχους, ελάχιστα όμως μπορούν να συγκριθούν με την Κηπίνα. Απέναντί της και σε απόσταση αρκετών εκατοντάδων μέτρων είναι η μονή της Βύλιζας. Η παράδοση λέει ότι πολύ παλιά, χίλια περίπου χρόνια πριν, στη διαδικασία της επιλογής τηγουμένου για τη μονή της Βύλιζας, ένας των υποψηφίων για τη θέση αυτή θεώρησε άδικη την εκλογή ενός άλλου.

Αποχώρησε λοιπόν μαζί με τους "οπαδούς" του καλόγερους, με σκοπό να ιδρύσουν αλλού το δικό τους μοναστήρι. Ψάχνοντας στην περιοχή έφτασαν στην Κηπίνα και αντίκρυσαν μια απόκρημνη σπηλιά. Η πρόσβαση όμως στη σπηλιά ήταν αδύνατη. Ο βράχος από πάνω της συνέχιζε σαν κομμένος με μαχαίρι και ψηλός. Το έδαφος στα ανατολικά επέτρεπε το πλησίασμα, μεσολαβώντες όμως μια χαράδρα με κενό που είχε πλάτος πάνω από έξι μέτρα. Τότε οι καλόγεροι γεφύρωσαν με μακριά ξύλα τη χαράδρα και πέρασαν αντίκρυ στη σπηλιά. Έπιληπτοι διαπίστωσαν πως η σπηλιά συνεχίζονταν βαθιά, μένα στα σπλάχνα του πελώριου βράχου. Πράγματι, η τρύπα ψηλά στον βράχο ήταν κάποτε η κοίτη υπόγειου ποταμού, που από σεισμό ή καθηξη άλλαξε κοίτη, που είναι και σήμερα ορατή στα ριζά του βράχου, κάτω απ' την Κηπίνα. Συνεχίζει για λίγο υπόγεια και ύστερα τα νερά του χύνονται στη θεματιά, που βρίσκεται πιο κάτω. Την εποχή εκείνη ο μεγαλύτερος κίνδυνος για τα μοναστήρια ήταν οι ληστρικές επιδρομές. Δεν ήταν λοιπόν τυχαία από τους καλόγερους η επιλογή αυτής της θέσης. Έχτισαν ψηλό τοίχο και αυφάλισαν το άνοιγμα της σπηλιάς προς τη χαράδρα, κατασκεύασαν πόρτα

**Προμαχώνας της
Ορθοδοξίας στο σπήλαιο
του απρόσιτου γκρεμού,
η Μονή Κηπίνας
εντυπωσιάζει με την
αρχιτεκτονική της και τη
θέση της.**

ΦΩΤ. ΧΡ. ΛΑΜΠΙΡΗΣ / TREKKING HELLAS

**Εσωτερικό του
Καθολικού της Μονής
λαξευμένο περίτεχνα στο
βράχο.**

ανθεκτική με αγριόξυλα και την ενίσχυσαν ευωτερικά με υποστυλώματα. Γεφύρωσαν το κενό της χαράδρας με ξύλινη γέφυρα συρρόμενη.

Όταν υπήρχε κίνδυνος, έσερναν τη γέφυρα στη σπηλιά, υφράγιζαν την πόρτα και είχαν απόλυτη ασφάλεια.

Στα χεῖλη του βράχου η σπηλιά είχε μεγάλες διαστάσεις, λίγα μέτρα όμως πιο μέσα η κοίτη του υπόγειου ποταμού είχε μικρότερες διαστάσεις, που αυξομειώνονταν όσο προχωρούσε κανείς μέσα σ' αυτήν. Γι' αυτό η εξερεύνηση του ευωτερικού της κοίτης είναι σχετικά εύκολη, με διαδρόμους παραλλήλους μεταξύ

τους, διάκοσμο, στενώματα και τρύπες στο δάπεδο, από όπου όμως δεν περνάει άνθρωπος. Στο τέλος του σπηλαίου υπάρχει αίθουσα που χαμηλώνει απότομα και καταλήγει σε πέρασμα στενό, που μόνον με σκαπτικά εργαλεία μπορεί κανείς να το διανοίξει και να το περάσει. Όλη η αίθουσα έχει αρκετή λάσπη και το μήκος της είναι περίπου 270 μ. Το σπήλαιο έχει εξερευνηθεί το 1957 από την θρηλική Πετροχείλου με την ομάδα της και τον Οκτώβριο του 1993 από τον Σπηλαιολογικό Ελληνικό Εξερευνητικό Όμιλο (ΣΠΕΛΕΟ) υπό τον Στέφανο Νικολαΐδη.

Σ' αυτό το μεγαλειώδες δημιουργήμα της φύσης συνταίριαξε αρμονικά το δημιουργήμα του ανθρώπου. Η Κηπίνα όμως δεν είναι μοναδική μόνον για τη θέση της. Είναι μοναδική και για τα χτίσματά της. Δεξιά της σπηλιάς λαξεύτηκε ο βράχος και δημιουργήθηκε ο χώρος της εκκλησίας. Η οροφή σημειεύτηκε στην κυριολεξία, και μεταβλήθηκε σ' έναν άφογο θύλο, που τελειώνει σε κύκλο με τονισμένη σε πάχος τη γραμμή της περιφέρειάς του. Αριστερά ο βράχος είχε κοιλωμα με διαστάσεις

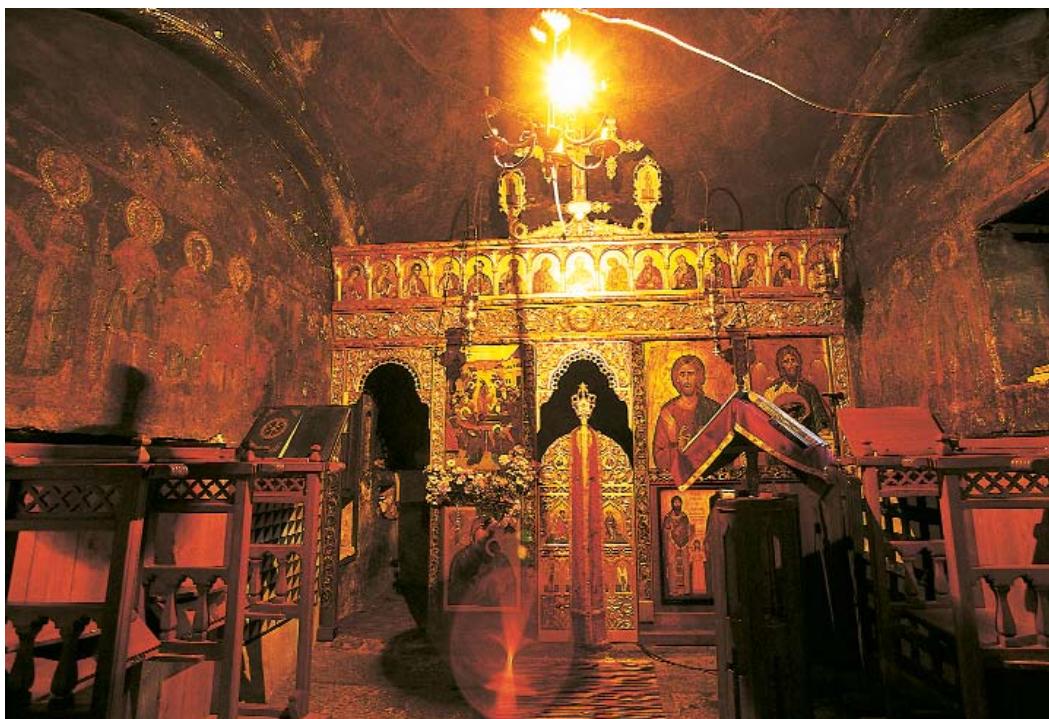
τεισάρων περίπου μέτρων ύψους, δέκα μέτρων μήκους και τριών πλάτους. Σ' αυτό το κοίλωμα χτίστηκαν τα κελλιά των μοναχών, με τζάκια, εντοιχισμένα ντουλάπια και όλα τα απαραίτητα για τη διαβίωσή τους. Τελευταίο χτίσμα στα δυτικά των κελιών ήταν το αποχωρητήριο, που για βόθρο είχε το χάος.

Συμπτεραιματικά η μονάδικη της Κηπίνας εντοπίζεται στην περίτεχνη δόμηση και στην προσεγμένη καλαίσθητη εμφάνιση των χτισμάτων, στην άριστη εκμετάλλευση του χώρου και προπαντός στην εφευρετικότητα τρόπων επίλυσης των δυσκολιών. Δείγμα της εφευρετικότητας είναι ένα ντουλάπι στα κελιά. Ανοίγοντας τα δύο του φύλλα βλέπουμε το εισωτερικό του ντουλαπιού με τα όραφα του. Αν δώμας τραβήξουμε της ξύλινη πλάτη του, αυτή περιστρέφεται και μας αποκαλύπτει πίσω της κρυψώνα, που άνετα χωράει μέσα άνθρωπο. Το καθολικό της μονής είναι μια μικρή τρίκλιτη εκκλησία, που μας καθηλώνει με την υποβλητικότητα του χώρου. Αποτελείται από τον νάρθηκα και τον κυρίως ναό-Ιερό Βήμα. Το εισωτερικό του κυρίως ναού και του Ιερού Βήματος είναι κατάγραφο από αγιογραφίες, μαροισμένες από την καπνιά της μακραίωνης

χρήσης των κεριών. Το ωραίο ξυλόγλυπτο τέμπλο κοσμείται με τις Δευτοπικές εικόνες της Κοίμησης της Θεοτόκου, της Παναγίας, του Χριστού και του Προδοόμου. Στα ωραία ξυλόγλυπτα Βημάθυρα της Ωραίας Πύλης εικονίζονται, ο Ευαγγελισμός της Θεοτόκου, ο Γρηγόριος ο Θεολόγος, ο Ιωάννης ο Χρυσόστομος, ο Μέγας Βασιλειος, ο Νικόλαος Μύρων και οι προφητάνακτες Δαυίδ και Σολομών.

Από τον πρόναο, που δεν είναι τοιχογραφημένος, μία πύλη στην νότια πλευρά οδηγεί στο καθολικό, ενώ μια άλλη σκοτεινή είσοδος οδηγεί στα έγκατα του σπηλαίου.

Η ίδρυση της Μονής της Κοίμησης της Θεοτόκου, γνωστότερης ως Κηπίνας από τον ομώνυμο οικισμό, ανάγεται κατά τον Παπακώντα (Ηπειρωτικά, Αθήνα 1967) στο 1349, όπως προέκυπτε από την κτητορική της επιγραφή, που δεν είναι σήμερα αναγνώσιμη. Κατά τον ίδιο, αποτελεί ένα από τα ελάχιστα μοναστήρια της περιοχής, που δεν κατατάσσεται από ληστρικές επιδρομές: "Και μόνον εν μοναστήριον, τετράωρον απέχον των Μελισσουργών, κτισθέν εντός σπηλαίου απροσίτου βράχου το 1349, η Ιερά Μονή Κηπίνης, τιμωμένης εις

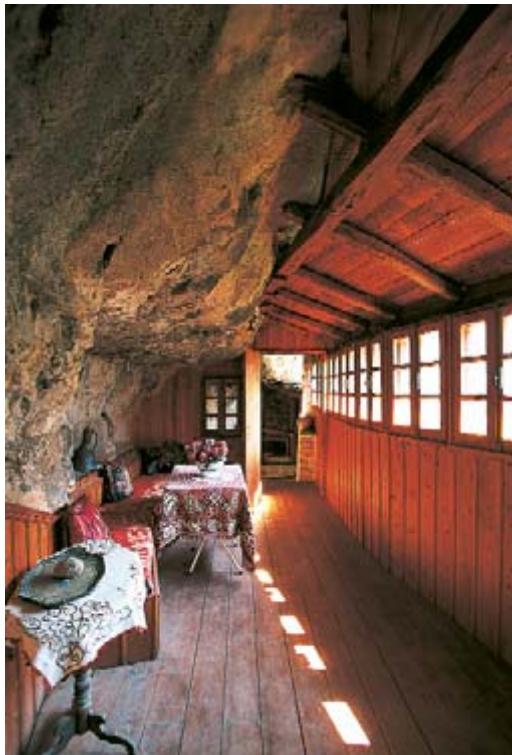

μνήμην Κομιήσεως της Θεοτόκου εν τη περιφερεία Καλαρρυτών-Συρράκου, διέφυγε την καταστοφήν, ως απροσπέλαστον".

Εξ άλλου ο Λαμπρόδης στα "Ηπειρωτικά Μελετήματα" αναφέρει τα εξής για την Μονή και για την επίσκεψη στο σπήλαιο του Αγγλου εξερευνητή Ληξ: "Αξιοσημείωτος είναι και η της Κομιήσεως (Μονή) εις απόστασιν 1 ώρας από Καλαρρύτης, εις ην προ της Βερολινείου

Σημειωτέον δε, ότι ο Λήξ το χάσμα τούτο ηκολούθησεν επί 20 λεπτά μόνον, επειδή ο αήρας από στιγμής εις στιγμήν καθίστατο ψυχρότερος και ομιχλώδης, η δε λαμπτάς δυσκόλως διετηρείτο".

Τέλος ο Ελληνοδιδάσκαλος Δ. Μέρανος, που υπηρέτησε στο Συρράκο από το 1915 ως το 1917 γράφει στο "Σημειωματάρι" του: "1917 Μαΐου 18, μετέβην μετά του Γ. Οικονόμου και

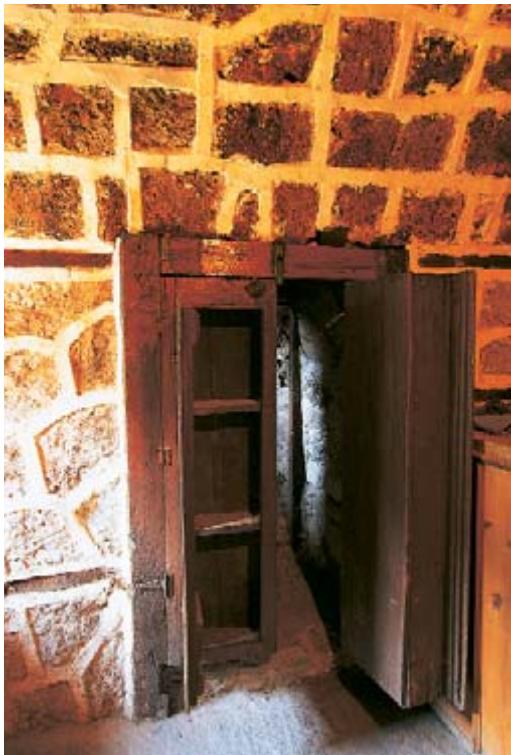

**Οι εσωτερικοί χώροι
της μονής, με τις
μισοσκότεινες στοές
και την διαρκής
παρουσία του βράχου,
αποπνέουν έντονη
αίσθηση μυστικισμού
και ιερότητας.**

σον Μέγα Σπήλαιον, μικροοποιηκόν όμως, προς εκείνο συγκρινόμενον, μεγέθους. Έχει μικράν εκκλησίαν και δύο σειράς κελίων, όπισθεν των οποίων εκτείνεται εις απέραντον βάθος σπήλαιον, ένθα και στήλαι σταλακτιτών.

συνθήκη και η συπήγετο, Κιπίνα δ' επωνομουμένην δι' άγνωστον ημιάν λόγον. Κείται εντός σπηλαίου, ού μόνον το μέτωπον είναι εκτισμένον, ως το

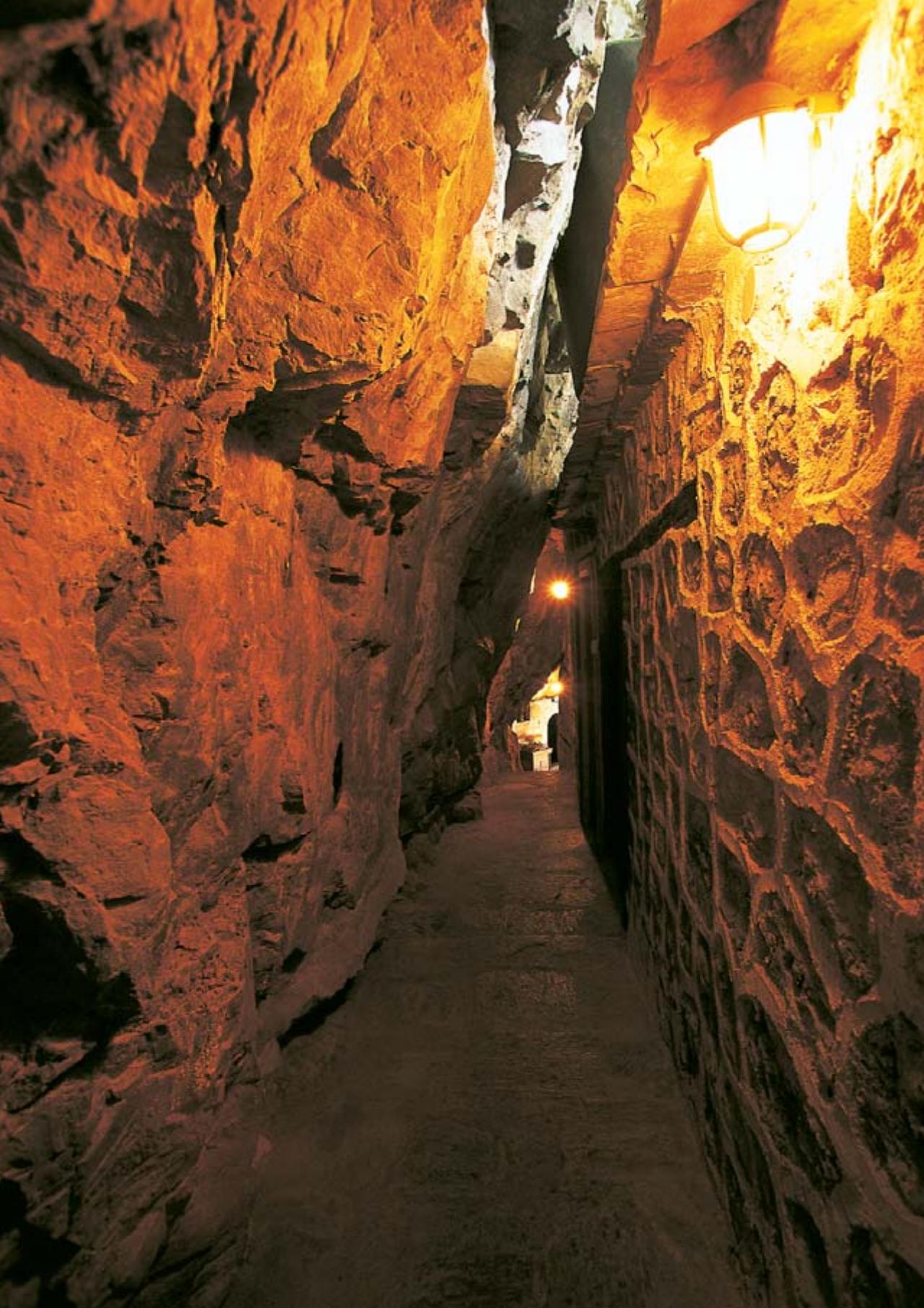
της Πελοποννή-

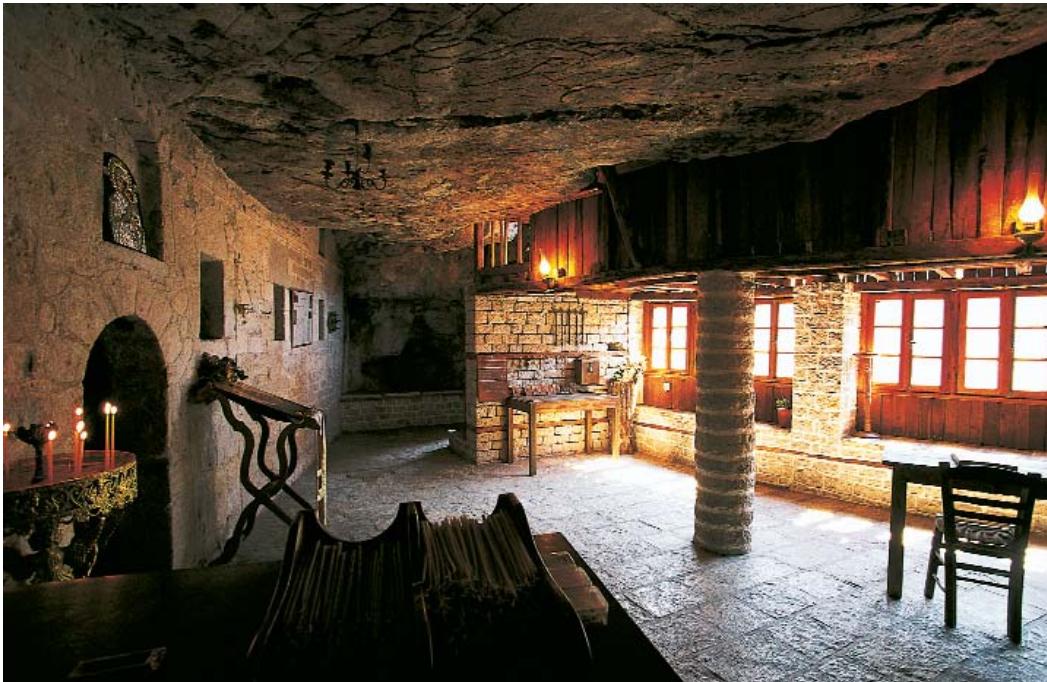
Γ. Μουλαρά εις την Ι. Μονή Κηπίνης, όπου εφιλοξενήθημεν υπό του Ηγουμένου της Γλυκερίου. Εκεί είδον και μία σφραγίδα της Μονής με χρονολογίαν 1730, εικόνας ιστορηθείσας το 1736, το σπήλαιον και μίαν επιγραφήν, δυσδιάκριτον δια την πολυκαιρίαν και μισοσβησμένην".

Μετά από λίγα χρόνια το μοναστήρι απέμεινε χωρίς κανένα μοναχό!

Το έθιμο όμως των Συρρακιωτών "ν' ανοίγουν" τις εκκλησίες τους επεκτάθηκε και στην Κηπίνα. Τουλάχιστον μια-δυο φορές κάθε καλοκαίρι την επισκέπτονταν, μαζί με τον παπά που καθόριζε την ημέρα της επίσκεψης. Μετά την τοποθεσία "Πουλιάνα" υπήρχε

Χώρος καθιστικού ανάμεσα στο Καθολικό και στα κελιά. (Επάνω)

Εσωτερικό ενός κελιού, με το πέτρινο τζάκι και τη λιτή του επίπλωση.

γωνία, προς βορράν. Από εκεί ένα δύνστατο μονοπάτι οδηγούσε μετά από μια περίπου ώρα στην έξοδο μιας κακοτράχαλης ρεματιάς, πολύ κοντά στην είσοδο της μονής.

Πρώτη μέριμνα των προσκυνητών ήταν η ετοιμασία του χώρου διανυκτέρευσης, στον χώρο που μεσολαβούσε ανάμεσα στην εκκλησία και στα κελιά. Όταν τα μέλη της ομάδας ήταν πολλά και ο χώρος δεν επαρκούσε, χρησιμοποιούντο επικουρικά και τα κελιά. Μετά τον ευπερινό αρκετοί προσκυνητές - στην πλειοψηφία τους παιδιά, εφοδιάζοντο με φακούς και με κεριά και ξεκινούσαν την εξερεύνηση του υπηλαίου. Γέμιζαν τότε τα τοιχώματα των βράχων με τα διάφορα χαράγματα, που μαρτυρούσαν το πέρασμα των εξερευνητών από το υπήλαιο. Τα χαράγματα της επόμενης μέρας τελείτο η θεία λειτουργία και αμέσως μετά έπαιρνε η ομάδα τον δρόμο της επιτροφής.

μονοπάτι προς τα ανατολικά, που έφτανε μέχρι του σημείου εκείνου, όπου η κορυφογραμμή ανατολικά του ΑιΓαίων γυρίζει, σχεδόν σε ορθή

Το φθινόπωρο του 1997 αρχαιοκάπηλοι λεηλάτησαν το μοναστήρι, αφαιρώντας το αριστουργηματικό τέμπλο, καθώς και παρτάλαιες εικόνες και κειμήλια μεγάλης αξίας, που δεν βρέθηκαν ποτέ. Ακόμη και χωρίς αυτά όμως η μονή της Κηπίνας διατηρεί την μοναδικότητα και την αιγλή της.

Πίσω από τα κλειστά παράθυρα των κελιών απενίζουμε για τελευταία φορά τον φοβερό γκρεμό που χάσκει από κάτω κι ύστερα αφήνουμε το βλέμμα μας να πλανηθεί στην απεραντούνη της κοιλάδας και στον μεγαλειώδη όγκο των Τζουμέρκων. Γύρω μας το ταπεινό περιβάλλον του κελιού. Με το πέτρινο τζάκι και τη λιτή επίπλωση. Μακάρι ήπατε ν' αξιωθούμε να ξήσουμε την εμπειρία μιας νύχτας σ' αυτό τον ιερό χώρο της Μονής.

ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

Η Μονή της Κηπίνας βρίσκεται ένα περίπου χιλιόμετρο από τον ομώνυμο οικισμό, στον αυφαλτοστρωμένο δρόμο για Καλαρρύτες, από τους οποίους απέχει σχεδόν διχλιόμετρα. Το κλειδί για την επίσκεψη της μπορεί να το προμηθευτεί κάποιος από το καφενεδάκι της κυρίας - Θεοδώρας στην Κηπίνα. (Τηλ. 26590/61186).